

Az MTA PTB Szomatikus-nevelési Albizottság ajánlásai az iskolai testnevelés megújítására

2016. április 29-én a Testnevelési Egyetem Tanácstermében, a Magyar Sporttudományi Társaság támogatásával, „A mindennapos testnevelés az elméletben és a gyakorlatban” címmel konferenciát rendezett a Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Tudományos Bizottság Szomatikus-nevelési Albizottsága. A konferencián előadást tartott Prof. Hamar Pál az MTA PTB Szomatikus-nevelési Albizottságának elnöke, Prof. Trencsényi László címzetes egyetemi tanár, a Magyar Pedagógiai Társaság ügyvezető elnöke, Dr. Csányi Tamás egyetemi adjunktus, a Magyar Diáksport Szövetség projekt szakmai vezetője és Kopeczky Péter testnevelés munkaközösség vezető, a Nemzeti Pedagóguskar Testnevelés és Sporttagozatának elnöke.

Az előadásokat és a hozzászólásokat követően az Albizottság tagjai, tudományos igényességgel összeállított, összegző ajánlást fogalmaztak meg az iskolai testnevelés jövőjével kapcsolatban. Tették mindezt azért, mert az Albizottság – mint e szakterület egyik legjelentősebb tudományos fóruma – feladatának tekinti a tudományos háttér erősítését, a kutatásokat támogató és az eredményeket tájékoztatással terjesztő tevékenységét. E munkája során jelentős szempont a különböző természet- és társadalomtudományi kutatásokkal történő folyamatos kapcsolattartás, de a – profiljának megfelelő – pedagógiai kutatási eredmények figyelemmel kísérése is.

Az albizottsági ajánlások összeállításakor a vezérlőelv a műveltségterület (tantárgy) rangja és a testnevelést oktató tanárok és tanítók presztízse emelésének szándéka volt. A testnevelés ügyének kiemelt helyen kezelése már csak azért is elodázhatatlan, mert a felnövekvő nemzedék egészségi és edzettségi mutatói rendkívül rossz képet mutatnak. Magyarországon ijesztő méreteket ölt az inaktív sportérdeklődés, s mindennapjaink egyre jellemzőbb kísérőjelenségévé válik a negatív testedzési hajlam. Emellett, vagy éppen ezzel összefüggésben, az óriási informatikai és számítástechnikai fejlődés kedvező táptalajt nyújt a „homo sedens”, az egyhelyben ülő embertípus kialakulásához.

Az Albizottság ajánlásai az alábbiakban összegezhetők:

- A **mindennapos testnevelés** ügyét továbbra is maximálisan támogatjuk. Az iskolai testnevelés és sport nevelési hatásai jelentősen meghaladják a tananyag elsajátításának a szintjét, az ebben rejlő értékeket meg kell őrizni, s át kell adni a jövő nemzedékének.
- A magyarországi iskolai testnevelés megújítása csak a **tradicionális magyar értékeket** megjelenítő, a hagyományokat tiszteletben tartó, de a 21. század kihívásait is felvállaló módon képzelhető el.
- Az egészséges fiatal nemzedék nevelése szempontjából **problematikusnak** tartjuk a **tankötelezettség** törvénybe foglalt **leszállítását**. Azok az ifjúsági csoportok, amelyek anyagi okok, különböző veszélyeztetettség okán ebben az életkorban kisodródnak az oktatási rendszerből, súlyosan veszélyeztetettek nem csupán „ép lelkük”, de „ép testüket” illetően is.
- A **NAT 2012.** évi változata testnevelés és sport műveltségterületének **újrágondolása**, tartalmának kijavítása elkerülhetetlen. Ennek részeként a **gyógytestnevelés** kerüljön **vissza az iskolákba**. A gyógytestnevelési feladatokat megfelelő végzettséggel rendelkező pedagógusok, a mindennapos testneveléssel összefüggő tevékenységeikkel együtt lássák el.
- A testnevelés és sport iskolai oktatásának sajátja a **teljesítmény**. Ez nem zárja ki az **élménytestnevelés** ideáját sem. A gyermekek, a fiatalok érdeke, hogy az iskolai testnevelés keretében (is) komoly **fizikai terhelést** kapjanak. Munka és izzadság nélkül nincs teljesítmény, nincs eredmény – és itt most nem a versenyeredményekre gondolunk – még az élménysportban, az élménytestnevelésben sem.
- Elkerülhetetlen a **pedagógusok** rendkívüli mértékben eltúlzott **adminisztrációs munkájának a csökkentése**, már csak azért is, mert az elburjánzott bürokrácia éppen onnan veszi el a tanárok idejét és energiáját, ahol erre a legnagyobb szükség lenne, a gyerektől.
- A kreatív és sokat tapasztalt testnevelő tanárok időlegesen – folyosói, megosztott tornatermi, játszótéri stb. formában – ugyan áthidalhatják a hiányos tárgyi feltételek okozta

nehézségeket, de ez hosszú távon nem tartható. Remélhetőleg folytatódik a **tornaterem-építési akció**, emellett központi erőforrásokból **új tanuszodák és sportudvarok** is épülnek. Erre központi és helyi szinten is nagyobb anyagi ráfordítást tartunk indokoltnak.

- Központi intézkedést igényel a gyógytestneveléshez, de a normál testneveléshez is nélkülözhetetlen **egészségügyi szűrés** rendszerének **javítása**, valamint a testnevelésre és a diáksportra szánt **központi támogatási keretek növelése**. Emellett elodázhatatlan feladat a testnevelők tanórán és iskolán kívüli tanári többletmunkájának, jelentőségéhez méltó anyagi – és természetesen erkölcsi – elismerése.

- Az iskolai testnevelés megújítása elképzelhetetlen **a testkulturális pedagógusképzés fejlesztése** nélkül. Megoldást szükséges találni a testnevelő (gyógytestnevelő, egészségfejlesztő) tanárképzés hallgatói létszámának a problematikájára, meg kell találni azt a hallgatói keretszámot, ami az ország szempontjából optimális. A sportszakember képzésben elkerülhetetlen a „direkt” felvételi vizsgák visszaállítása. Ezeknek az intézkedéseknek a primer célja, hogy a mindennapos testnevelés fenntartásához szükséges **szaktanári ellátottság a köznevelés mind a tizenkét évfolyamán** biztosított legyen.

Javaslatunkat elsősorban az oktatáspolitikusok és oktatásirányítók, de a teljes magyar pedagógus társadalom szíves figyelmébe is ajánljuk. Innovatív felvetéseinket ugyanakkor kiegészítjük egy közel fél évszázados intencióval is, amely 1971-ben *Philip Hall Coombs* tollából jelent meg. E perspektivikus üzenet, egy olyan pedagógus közgazdásztól származik, aki miközben nevelésügy párti volt, ezzel egy időben a monetáris, fiskális stb. szempontokat sem tévesztette szem elől, azaz: „A drága oktatás lehet rossz, de a jó oktatás sohasem olcsó.”

Az MTA PTB Szomatikus-nevelési Albizottsága tagjainak nevében:

Prof. Biróné Dr. Nagy Edit
tiszteletbeli elnök

Prof. Dr. Hamar Pál
elnök

Dr. Keresztesi Katalin
titkár

Az MTA PTB Szomatikus-nevelési Albizottság tagjai

Prof. Biróné Dr. Nagy Edit CSc, Professor Emerita, Testnevelési Egyetem (TF) - tiszteletbeli elnök

Prof. Dr. Hamar Pál PhD, intézetigazgató egyetemi tanár, rektorhelyettes, TF - elnök

Dr. Keresztesi Katalin CSc, egyetemi docens, Debreceni Egyetem (DE) - titkár

Andrásné Dr. Teleki Judit PhD, főiskolai tanár, TF

Bácsné Dr. Bába Éva PhD, egyetemi docens, DE Gazdaságtudományi Kar

Prof. Dr. Bretz Károly DSc, Prof. HC., TF

Prof. Dr. Gombocz János CSc, Professor Emeritus, TF

Dr. habil. Müller Anetta PhD, főiskolai tanár, EKF (Eger) Sporttudományi Intézet

Pásztorné Dr. Batta Klára PhD, intézetigazgató főiskolai tanár, Nyíregyházi Főiskola TTIK

Dr. Polgár Tibor PhD, egyetemi docens, NYME MNSK (Szombathely)

Dr. Prisztóka Gyöngyvér CSc, egyetemi docens, PTE TTK (Pécs)

Dr. habil. Rétsági Erzsébet CSc, főiskolai tanár, PTE ETK (Pécs)

Dr. Simon István Ágoston PhD, intézetigazgató egyetemi docens, NYME BPK (Sopron)

Dr. Szalay Piroska PhD, egyetemi docens, TF